

ĢENERĀLADVOKĀTA ANTONIO TICANO [ANTONIO TIZZANO]
SECINĀJUMI,

sniegti 2005. gada 7. jūlijā¹

I — Ievads

II — Juridiskais pamatojums

Kopienų tiesiskais regulējums

1. Šajā lietā *Landgericht Koblenz* (Vācija) uzdotsais prejudiciālais jautājums Eiropas Kopienų Tiesai atbilstoši EK līguma 234. pantam attiecas uz EK līguma 43. un 48. panta interpretāciju.

3. Strīds pamata lietā galvenokārt attiecas uz EK līguma tiesību normām saistībā ar brīvību veikt uzņēmējdarbību. Šajā sakarā būtiska nozīme ir piešķirama EK līguma 43. pantam, kurš, kā zināms, paredz Kopienų pilsoņiem tiesības veikt uzņēmējdarbību, izveidojot gan galveno (otrā daļa), gan sekundāro (pirmā daļa) komercdarbības vietu. It īpaši tas paredz:

2. Iesniedzējtiesa būtībā Tiesai jautā, vai valsts tiesību norma, kas liedz ierakstīt Vācijas komercreģistrā sabiedrības, kas izveidojušās, Vācijas sabiedrībām apvienojoties ar sabiedrībām no citām dalībvalstīm, ir pretrunā brīvības veikt uzņēmējdarbību principam.

“Ievērojot šē turpmāk izklāstītos noteikumus, aizliedz ierobežojumus kādas dalībvalsts pilsoņu brīvībai veikt uzņēmējdarbību citā dalībvalstī. Tāpat aizliedz ierobežojumus attiecībā uz to, kā dalībvalstu pilsoņi, kas izveidojuši uzņēmumu kādā dalībvalstī, atver šā uzņēmuma pārstāvniecības, filiāles vai meitasuzņēmumus citās dalībvalstīs.

¹ — Oriģinālvaloda — itāļu.

Brīvība veikt uzņēmējdarbību ietver tiesības sākt un izvērst darbības kā pašnodarbinātām personām, kā arī dibināt un vadīt uzņēmumus, jo īpaši sabiedrības, kas definētas 48. panta otrajā daļā, ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādus saviem pilsoņiem paredz tās valsts tiesību akti, kurā notiek šī uzņēmējdarbība, ņemot vērā šā Līguma nodaļu par kapitālu.”

4. Tāpat jānorāda uz EK līguma 48. pantu, kas nosaka:

“Tiesiskais statuss tām sabiedrībām, kas izveidotas saskaņā ar kādas dalībvalsts tiesību aktiem un kuru juridiskā adrese, galvenā vadība vai galvenā uzņēmējdarbības vieta ir Kopienā, šajā nodaļā ir pielīdzināts to fizisko personu tiesiskajam statusam, kuras ir dalībvalstu pilsoņi.

“Sabiedrības” ir tādas sabiedrības, kas izveidotas saskaņā ar civiltiesībām vai komercietībām, kā arī kooperatīvi un citas juridiskas personas, kas ir publisko tiesību vai privāttiesību subjekti, izņemot bezpeļņas sabiedrības.”

5. Tomēr EK līguma 46. panta 1. punkts paredz:

“Šī nodaļa un saskaņā ar to veiktie pasākumi neliedz piemērot tādus normatīvus un administratīvus aktus, kas sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības interesēs ārvalstniekiem paredz īpašu režīmu.”

6. Tāpat šajā sakarā ir lietderīgi minēt Līguma tiesību noteikumus attiecībā uz kapitāla brīvu apriti un it īpaši EK līguma 56. panta 1. punktu, kas paredz:

“Ievērojot šajā nodaļā izklāstītos noteikumus, ir aizliegti visi kapitāla aprites ierobežojumi dalībvalstu, kā arī dalībvalstu un trešo valstu starpā.”

7. Visbeidzot jāpiemin, ka Kopienų Komisija jau vairākus gadus ir pielikusi pūles, lai ieviestu Kopienas tiesību pasākumus kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanās jomā, kuri ir vērsti uz to, lai apmierinātu dažādās dalībvalstīs esošo kapitālsabiedrību vajadzību sadarboties un apvienoties.

8. Tomēr pašreiz šis priekšlikums direktīvai par kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanu² vēl nav pieņemts Eiropas Parlamentā un Padomē, lai gan tas atrodas pieņemšanas beigu posmā³.

1. apvienošanas ceļā;

[..].”

Valsts tiesiskais regulējums

9. Vācijā sabiedrību apvienošanas regulē *Umwandlungsgesetz* (valsts likums par sabiedrību reorganizāciju, turpmāk tekstā — “*UmwG*”)⁴.

10. Šī likuma 1. panta 1. punkts, kas regulē sabiedrību reorganizāciju, skar tikai tādu sabiedrību apvienošanu, kuras ir reģistrētas Vācijā, nosakot, ka:

11. Šī paša likuma 2. pants paredz dažādus apvienošanās veidus sabiedrībai, kas izbeidz savu darbību bez likvidācijas, tostarp, ciktāl tas attiecas uz šo lietu, saplūšanas ceļā, kas tiek veikta, nododot vienu vai vairāku tiesību subjektu īpašumu citam esošam tiesību subjektam.

12. Visbeidzot, citas *UmwG* tiesību normas, kas īpaši attiecas uz apvienošanas saplūšanas ceļā, izvirza vairākas prasības, tostarp, ciktāl tas attiecas uz šo lietu, apvienošanās ierakstīšanu tajā uzņēmumu komercreģistrā, kur ir iegūstošā tiesību subjekta juridiskā adrese (19. pants).

“Tiesību subjektus, kuru juridiskā adrese ir valsts teritorijā, var reorganizēt:

III — Fakti un pamata prāva

2 — COM(2003) 703, galīgā redakcija. Princips, uz kuru balstās šis priekšlikums, ir tāds, ka dalībvalstīs savos tiesību aktos paredz iespēju veikt pārrobežu apvienošanu.

3 — 2005. gada 10. maijā Eiropas Parlaments pirmajā lasījumā apstiprināja priekšlikumu direktīvai.

4 — BGBl. 1994, 3210. lpp. (BGBl. 1995, 428. lpp.), pēdējo reizi grozīts 2003. gada 12. jūnijā.

13. *SEVIC Systems Aktiengesellschaft* (turpmāk tekstā — “*Sevic*”), kas reģistrēta Neivīdā [Neuwied] (Vācija) un *Security Vision Concept S.A.* (turpmāk tekstā — “*SVC*”), kas reģistrēta Luksemburgā (Luksemburga),

2002. gadā noslēdza apvienošanās līgumu, kurā vienojās, ka SVC izbeidz darbību bez likvidācijas un pilnībā nodod savu īpašumu SEVIC.

1. panta 1. punkts paredz tikai tādu tiesību subjektu apvienošanos, kuru juridiskā adrese ir Vācijā, ir pretrunā sabiedrību brīvībai veikt uzņēmējdarbību?”

14. *Amtsgericht Neuwied* (Neivīdas Pirmās instances tiesa) noraidīja lūgumu ierakstīt apvienošanos komercreģistrā, pamatojot reģistrācijas atteikumu ar to, ka *UmwG* 1. panta 1. punkts atļauj tikai tādas apvienošanās, kas notiek starp sabiedrībām, kuru komercdarbības vieta ir Vācijā. Tomēr šajā lietā apvienošanās notika starp Vācijā reģistrētu sabiedrību un Luksemburgā reģistrētu sabiedrību.

16. Šajā sakarā Vācijas, Nīderlandes valdība un Komisija iesniedza rakstveida apsvērumus.

17. 2005. gada 10. maija tiesas sēdē *Sevic*, Vācijas valdība un Komisija izteica mutvārdu apsvērumus.

15. SEVIC par šo atteikuma lēmumu cēla prasību *Landgericht Koblenz* [Koblencas Apgabaltiesa], kura, šauboties par EK līguma 43. un 48. panta interpretāciju, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

IV — Juridiskā analīze

A — Par EKL tiesību normu attiecībā uz brīvību veikt uzņēmējdarbību piemērojamību

“Vai EKL 43. un 48. pantu var interpretēt tādējādi, ka atteikums ierakstīt (atbilstoši [*UmwG*] 16. un turpmākajiem pantiem) Vācijas komercreģistrā apvienošanos, ko ārvalsts Eiropas uzņēmējsabiedrība paredz veikt ar Vācijas sabiedrību, tādēļ, ka šī likuma

18. Vispirms atzīmēju, ka attiecīgā valsts tiesību norma, pat ja tā regulē tikai tādu sabiedrību apvienošanos, kuru juridiskā adrese ir Vācijā, tieši ietekmē iespēju veikt starptautisku apvienošanos. Kā tas ir redzams šajā lietā un kā to tiesas sēdē apstiprināja Vācijas valdība, balstoties uz

UmwG 1. panta 1. punktu, tieši tādēļ, ka šī norma attiecas tikai uz “valsti” veiktām apvienošanām, tādu sabiedrību ierakstīšana Vācijas komercreģistrā, kas izveidojušas, apvienojoties Vācijā reģistrētai sabiedrībai ar citā dalībvalstī reģistrētu sabiedrību, vispār tiek atteikta⁵, kā rezultātā nevar iestāties apvienošanās.

19. Ar šo es norādu, ka strīda dalībnieku uzskati galvenokārt atšķiras attiecībā uz to, vai konkrēto apvienošanas var klasificēt kā brīvību veikt uzņēmējdarbību. Līdz ar to, pirms izvērtēt, vai attiecīgās Vācijas tiesību normas ir atbilstīgas EKL 43. un 48. pantam, kā ieniedzējtiesa to vēlas uzzināt, ir jānoskaidro, vai šajā lietā šīs tiesību normas ir piemērojamas.

20. Šajā sakarā Vācijas un Nīderlandes valdība atbild noliedzoši, jo pēc to domām attiecīgā apvienošanās nerada “uzņēmumu” EK līguma izpratnē.

21. Vācijas valdība paskaidro, ka šis termins attiecas uz saimniecisku darbību, ko veic fiziska vai juridiska persona, pastāvīgi uzturoties citā dalībvalstī, kas sabiedrību gadījumā notiek, izvietojot vai pārceļot galveno uzņēmējdarbības vietu uz minēto valsti (43. panta otrā daļa), vai arī izveidojot tajā sekundāru komercdarbības vietu (43. panta pirmā daļa).

22. Turpinot, Vācijas valdība apgalvo, ka tomēr šajā lietā Luksemburgas sabiedrība (SVC) tiek pārņemta apvienošanās ceļā, pievienojot to Vācijas sabiedrībai (*Sevic*), līdz ar to tā zaudē savu juridiskas personas statusu. Tā kā pēc definīcijas sabiedrība, kas ir likvidēta, nevar “izveidot” citā dalībvalstī ne galveno, ne sekundāro komercdarbības vietu, tad jāsecina, kā to uzskata Vācijas valdība, ka šajā gadījumā nepastāv nosacījumi, lai varētu piemērot EKL 43. un 48. pantu.

23. Balstoties uz analogu pamatojumu, Nīderlandes valdība piebilst, ka sabiedrības likvidācija atstāj tiešu ietekmi uz tās izveidošanu un darbību, proti, uz aspektiem, kas, kā Tiesa to jau ir atzinusi nozīmīgajā spriedumā lietā *Daily Mail*⁶, šobrīd neiekļaujas Kopienų tiesībās, un tās, tādā pašā veidā kā fizisko

5 — Tomēr savā rīkojumā iesniedzējtiesa norāda, ka pavisam nesen — lai gan tikai nedaudzās lietās — dažas Vācijas tiesas ir atzinušas sabiedrību apvienošanas starp Vācijas un ārvalstu sabiedrībām.

6 — 1988. gada 27. septembra spriedums lietā 81/87 *Daily Mail* un *General Trust* (*Recueil*, 5483. lpp.).

personu pilsonība, tiek regulētas atbilstoši valsts tiesību regulējumam. Līdz ar to EKL 43. un 48. pants nav interpretējams tādā veidā, ka tie piešķir sabiedrībām tiesības likvidēties, piedaloties pārrobežu apvienošanās.

trā, viens no diviem subjektiem izbeidz pastāvēt⁷. Tomēr tas nenotiek tikmēr, kamēr nav pienācis šis brīdis, jo, ja šī darbība netiek veikta, sabiedrība, kura bija jāpievieno, turpina pastāvēt kā neatkarīga juridiskā persona.

24. Nekavējoties jāpiebilst, ka nepiekrītu šādam uzskatam.

25. Galvenokārt nepiekrītu tādēļ, ka, manuprāt, tas tiek balstīts uz apgrieztu loģiku, secinot, ka apvienošanas rezultāts, proti, pievienojamās sabiedrības likvidācija, ir iemesls, kādēļ šī sabiedrība nav spējīga (pat pirms tā ir likvidēta!) veikt apvienošanas, un tādēļ tas ir pamatojums reģistrācijas aizliegumam, kas tieši aizliedz šo darbību.

27. Līdz ar to apstrīdētā valsts tiesību norma pilnībā ietekmē juridiskās personas tiesības, kurai tieši šī un tikai šī tiesību norma liedz iespēju gūt labumu no brīvības veikt uzņēmējdarbību. Tādējādi, tikai sajaucot cēloņu un sekū sakarību, ir iespējams pamatot apgalvojumu, ka Līguma normas nav piemērojamas attiecībā uz pārrobežu apvienošanas, balstoties uz to, ka pievienojamai sabiedrībai nav juridiskās personas statusa.

26. Tomēr patiesībā visā procesā pirms apvienošanās līdz pat tās reģistrācijai abas sabiedrības pastāv un darbojas kā neatkarīgas juridiskās personas, kuras pilnībā spēj apspriesties un noslēgt apvienošanās līgumu. Tikai tad, kad ir notikusi apvienošanās, un it īpaši tad, kad tā tiek ierakstīta komercreģis-

28. Tomēr, manuprāt, pats šīs normas priekšmets izklaidē jebkādas šaubas par to, ka attiecīgā tiesību norma ietilpst EKL 43. un 48. panta jomā, kā tiek interpretēts pastāvigajā Kopienų judikatūrā.

7 — Turklāt tas ir skaidri norādīts *UnwG* 20. pantā.

29. Kā zināms, lai pilnībā nodrošinātu tiesības veikt uzņēmējdarbību tādā izpratnē, ka tās dod iespēju “stabili un ilgstoši iesaistīties arī tās dalībvalsts saimnieciskajā dzīvē, kas nav viņa izcelsmes valsts”⁸, Tiesa attiecināja EKL 43. un 48. pantā paredzēto ne tikai attiecībā uz valsts tiesību normām un praksi, kas tieši un īpaši attiecas uz konkrētās saimnieciskās darbības veikšanu, bet arī uz “vispārējiem līdzekļiem, kas vajadzīgi, lai veiktu minētās darbības”⁹.

30. Līdz ar to tiesības veikt uzņēmējdarbību attiecas uz visiem pasākumiem, kas atļauj vai arī tikai veicina piekļuvi citai dalībvalstij un/vai saimnieciskās darbības veikšanu šajā dalībvalstī, atļaujot ieinteresētajiem subjektiem pilnvērtīgi un ar tādiem pašiem noteikumiem, kādi ir noteikti uzņēmējiem šajā valstī, piedalīties valsts saimnieciskajā dzīvē¹⁰.

31. Tiesa, nosakot šos principus, gandrīz vienmēr ir īpaši atsaukusies uz Vispārējo programmu par ierobežojumu atcelšanu

brīvībai veikt uzņēmējdarbību, kuru 1961. gada 18. decembrī pieņēma Padome un kas paredz, ka ir atļauti tādi ierobežojumi kā “tiesību normas un prakse, kas vienīgi ārvalstu pilsoņiem nosaka aizliegumus, ierobežojumus vai izvirza nosacījumus attiecībā uz iespēju īstenot tiesības, kas tiem parasti rodas kā pašnodarbinātām personām”¹¹. Programma skaidrā veidā paredz šādu “tiesību” sarakstu, tostarp, ciktāl tas attiecas uz šo lietu, tiesības “noslēgt līgumus” un “iegādāties, lietot un rīkoties ar kustamo un nekustamo īpašumu”.

32. Apkopojot iepriekš teikto, tiesības veikt uzņēmējdarbību attiecas ne tikai uz tiesībām pārcelties uz citu dalībvalsti, lai tajā veiktu saimniecisko darbību, bet arī uz visiem tiem aspektiem, kas papildinošos vai funkcionālos terminos ir saistīti ar minētās darbības veikšanu un tādējādi ar Līgumā noteikto tiesību īstenošanu pilnā apmērā.

33. Manuprāt, var skaidri redzēt, ka tas pats ir sakāms attiecībā uz konkrēto valsts tiesību normu. Faktiski tā attiecas nevis uz papildinošiem aspektiem, bet gan tādiem, kas ir būtiski uzņēmēja darbībai, jo liedz uzņēmējiem veikt īpašus juridiskus darījumus (apvienošanās) un it īpaši veikt darījumus attiecībā uz jaunu sabiedrību iegūšanu/līdzdalību un izveidi.

8 — 1995. gada 30. novembra spriedums lietā C-55/94 *Gebhard* (*Recueil*, I-4165. lpp., 25. punkts).

9 — 1988. gada 14. janvāra spriedums lietā 63/86 Komisija/Itālija (*Recueil*, 29. lpp., 14. punkts) un 1989. gada 30. maija spriedums lietā 305/87 Komisija/Grieķija (*Recueil*, 1461. lpp., 21. punkts).

10 — Skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā Komisija/Itālija, 14. un 16. punkts, un lietā Komisija/Grieķija, 19. punkts, 1999. gada 1. jūnija spriedumu lietā C-302/97 *Konle* (*Recueil*, I-3099. lpp., 22. punkts), 2000. gada 13. aprīļa spriedumu lietā 251/98 *Baars* (*Recueil*, I-2787. lpp., 22. punkts) un 2002. gada 5. novembra spriedumu lietā C-208/00 *Überseering* (*Recueil*, I-9919. lpp., 93. punkts).

11 — OV 1962, 2, 36. lpp.

34. Tomēr, koncentrējoties vienīgi uz pievienojamās sabiedrības likvidāciju, pastāv vēl viens aspekts, ko iesaistītās valdības nav ņēmušas vērā, bet kurš, manuprāt, ir tiešā saistībā ar šo analīzi.

35. Es it īpaši atsaucos uz faktu, ka attiecīgo apvienošanas varētu analizēt ne tikai no galvenās komercdarbības vietas, bet arī no sekundārās komercdarbības vietas viedokļa. Tas ir tādēļ, ka tādas sabiedrības pārņemšana, kas atrodas citā dalībvalstī (šajā gadījumā Luksemburgas sabiedrība), neliedz iegūstošajai sabiedrībai (šajā lietā — Vācijas sabiedrībai) nonākt tādā situācijā, ka pēc apvienošanās tā pastāvīgi darbojas tajā dalībvalstī, kurā bija reģistrēta pievienojamā sabiedrība, un līdz ar to dalībvalstī, kas nav iegūstošās sabiedrības dalībvalsts, kā rezultātā tā izveido šajā valstī sekundāro komercdarbības vietu.

36. Kā to apstiprināja tiesas sēdē, šajā gadījumā iegūstošā sabiedrība (*Sevic*) patiešām atbilstoši apvienošanās līgumam paturēja Luksemburgā aktīvus, personālu un ražošanas līdzekļus, kas piederēja pievienojamai sabiedrībai (*SVC*), tādējādi tai bija "sekundārā" komercdarbības vieta ārvalstī.

37. Tādējādi šī lieta attiecas uz īpašu veidu, kādā tiek īstenotas tiesības uz "sekundāro"

komercdarbības vietu, ko tāpat paredz EKL 43. pants, proti, vienas dalībvalsts sabiedrībai izveidot savu "sekundāro" komercdarbības vietu citā dalībvalstī, pateicoties tieši šajā normā paredzētajai brīvībai "Kopienas teritorijā izveidot un saglabāt [...] vairāk kā vienu galveno uzņēmējdarbības vietu"¹².

38. Atšķirīgs secinājums šajā lietā nebūtu izdarāms pat tādā gadījumā, ja sekundārajā komercdarbības vietā būtu sabiedrība bez juridiskās personas statusa. EK līguma 43. panta 1. punkts paredz iespēju īstenot tiesības veikt uzņēmējdarbību gan juridiskām personām, kurām ir juridiskās personas statuss (meitasuzņēmumi), gan tādām personām, kurām nepiemīt šāda autonomija (pārstāvniecības vai filiāles).

39. No otras puses, no Kopienų judikatūras skaidri izriet, ka attiecīgajā tiesību normā minētā atsauce uz "pārstāvniecībām, filiālēm vai meitasuzņēmumiem" ir uzskatāma tikai par piemēru un nevis par izsmelošu norādi attiecībā uz uzņēmējdarbības formām, ko var izmantot sabiedrības, kuras darbojas citā dalībvalstī. Attiecīgi Tiesa ir noraidījusi uzņēmējdarbības tiesību normu piemērošanu gadījumos, piemēram, kad sabiedrība citā

12 — 1984. gada 12. jūlija spriedums lietā 107/83 *Klopp* (*Recueil*, 2971. lpp., 19. punkts).

Kopienas dalībvalstī nav izveidota “filiāles vai pārstāvniecības formā, bet sastāv vienīgi no biroja, kuru pārvalda paša uzņēmuma personāls vai persona, kas ir neatkarīga, bet kurai uzņēmums ir piešķīris tiesības pastāvīgi darboties, kā tas būtu filiāles gadījumā”¹³.

ka šāda līdzdalība piešķir ieguvējam “iespēju ietekmēt sabiedrības lēmumus un ļauj tam noteikt tās darbības”¹⁵ — kritērijs, kurš vienmēr pēc definīcijas īstenojas gadījumos, kad tiek pievienota cita sabiedrība, kā tas ir šajā lietā.

40. Ņemot vērā iepriekš minēto, man šķiet, ka Vācijas valdības iebildums, atbilstoši kuram tiesību veikt uzņēmējdarbību īstenošana prasa obligāti izveidot ārvalstī jaunu vai papildu uzņēmumu un tādēļ nav iespējama, pārņemot iepriekš pastāvējušu sabiedrību, kā tas ir pamata lietā, ir nepamatots.

42. Pamatojoties uz iepriekš minēto, es uzskatu, ka tāda valsts tiesību norma kā pamata lietā pilnībā attiecas uz EKL 43. un 48. pantu.

B — Attiecīgās valsts tiesību normas izvērtējums

41. Kā Tiesa jau ir precizējusi atbilstoši iepriekš minētajai judikatūrai tiesības, ko piešķir EKL 43. pants, ietver brīvību “izvēlēties vispiemērotāko juridisko formu, lai veiktu uzņēmējdarbību citā dalībvalstī”¹⁴. Tādējādi to var veikt vairākos veidos, pat iegādājoties jau pastāvošas un citā dalībvalstī reģistrētas sabiedrības akcijas, ar noteikumu,

43. Noskaidrojot šo punktu un tālāk izskatot jautājumu pēc būtības, jājautā, vai attiecīgā valsts tiesību norma ir uzskatāma par ierobežojumu uzņēmējdarbības brīvībai, jo tā katrā ziņā liedz ierakstīt Vācijas komerc-

13 — 1986. gada 4. decembra spriedums lietā 205/84 Komisija/Vācija (*Recueil*, 3755. lpp., 21. punkts).

14 — 1999. gada 21. septembra spriedums lietā C-307/97 *Saint-Gobain ZN* (*Recueil*, I-6161. lpp., 43. punkts).

15 — Skat. it īpaši iepriekš minētos spriedumus lietā *Baars*, 21. un 22. punkts, un lietā *Überseering*, 77. punkts. Tomēr jāvērs uzmanība uz to, ka tādas akciju daļas, kas nepiešķir šādu ietekmi, iegāde šī jomas dēļ ir izslēgta no Līguma jomas, jo tā joprojām ir pakļauta kapitāla brīvas aprites noteikumiem.

ģistrā sabiedrību apvienošanās, ko veic sabiedrības ar juridisko adresi Vācijā un sabiedrības no citām dalībvalstīm.

attiecībā uz "ienākšanu" valsts teritorijā vai tās "atstāšanu".

44. Uzsākot šādu analīzi, es atgādinu, ka, balstoties uz uzņēmējdarbības brīvības plašo definīciju, kura, kā mēs esam redzējuši (24.–27. punkts iepriekš), izriet no Kopienas judikatūras, par šīs brīvības ierobežojumiem jāuzskata "visi pasākumi, kas aizliedz, traucē vai padara mazāk pievilcīgu šīs brīvības izmantošanu"¹⁶. Līdz ar to šajā aizliegumā ietverti arī tādi valsts tiesību pasākumi, kas tikai iespējams ir vērsti uz to, lai "atturētu" uzņēmējus izmantot tiesības veikt uzņēmējdarbību¹⁷.

45. Turklāt no šīs judikatūras skaidri izriet, ka EKL 43. pantā ir noteikts ne tikai aizliegums dalībvalstij traucēt vai ierobežot ārvalstu uzņēmējiem nodibināties tās teritorijā, bet arī aizliegums traucēt valsts uzņēmējiem nodibināties citā dalībvalstī¹⁸. Citiem vārdiem sakot, ir aizliegti ierobežojumi

46. Piemērojot šos principus šajā lietā, manuprāt, nebūtu jāšaubās par to, ka tāda valsts tiesību norma kā pamata lietā varētu būt vismaz tāda, kas brīvības veikt uzņēmējdarbību izmantošanu padara mazāk pievilcīgu gan valsts, gan ārvalstu uzņēmējiem.

47. Apvienošana ir īpaši efektīvs sabiedrības pārveidošanas veids, ciktāl tas dod iespēju ar viena darījuma palīdzību turpināt noteiktu darbību, izmantojot jaunu juridisko formu un nepārtraucot darbību, kā rezultātā ievērojami samazinās sarežģījumi, laiks un izmaksas, kas saistīti ar tādām sabiedrības reorganizācijas formām, kuras paredz, piemēram, sabiedrības un tās aktīvu likvidāciju, un attiecīgi jaunas sabiedrības izveidošanu, atsevišķu aktīvu nodošanu, ipasuma tiesību apmaiņu utt.

48. Apstrīdētās valsts tiesību normas dēļ un tikai saistībā ar to *Sevic*, tāpat kā visas sabiedrības, kas ir izveidotas atbilstoši Vācijas tiesību aktiem un atrodas analogā situācijā, tikai tādēļ, ka tā vēlas pievienot citā dalībvalstī reģistrētu sabiedrību, zaudē iespēju veikt apvienošanās, kas atšķirīgā situācijā tai būtu bijusi iespējama. Tādējādi tā zaudē

16 — Kā jaunāko skat. 2004. gada 5. oktobra spriedumu lietā C-442/02 *Caixa Bank France* (Krājums, I-8961. lpp., 26. punkts un tajā minētā judikatūra).

17 — Skat., piemēram, iepriekš minēto spriedumu lietā *Daily Mail*, 16. punkts, 2004. gada 11. marta spriedumu lietā C-200/98 *X* un *Y* (*Recueil*, I-8261. lpp., 26. punkts) un spriedumu lietā C-9/02 *Hughes de Lasteyrie du Saillant* (*Recueil*, I-2109. lpp., 45. punkts).

18 — Skat. iepriekš minētos spriedumus lietā *Baars*, 28. punkts, un lietā *Hughes de Lasteyrie du Saillant*, 42. punkts.

iespēju, kurai ir ievērojama un būtiska nozīme tādā kopējā tirgū kā Eiropas tirgus, izņemot, ja tā izvēlas alternatīvus līdzekļus, kuriem, kā es tikko minēju, nav tādu pašu raksturīgo pazīmju un priekšrocību.

Tiesa iepriekš jau ir īpaši norādījusi, ir līdzvērtīgi "pašas brīvības veikt uzņēmējdarbību noliegšanai"¹⁹.

51. Līdz ar to, ņemot vērā iepriekš minēto, uzskatu, ka Vācijas pasākums iepriekš minētajā nozīmē ir ierobežojums brīvībai veikt uzņēmējdarbību un tādējādi ir pretrunā EKL 43. un 48. pantam.

49. Līdz ar to tas ir acīmredzams "šķērslis", kurš var tieši ietekmēt Vācijas sabiedrību lēmumu nodibināties vai paplašināties citās dalībvalstīs un līdz ar to arī lēmumu izmantot brīvību, ko tām paredz EKL 43. un 48. pants.

C — *Attiecīgās valsts tiesību normas iespējamais pamatojums*

52. Tāpat ir jājauc, vai iespējams apiet attiecīgās valsts tiesību normas nesaderīgumu, balstoties uz tādiem vispārēja rakstura apsvērumiem, kurus, kā tas turpmāk būs redzams, varētu izvirzīt, lai to pamatotu.

50. Tomēr attiecīgajam pasākumam ir ierobežojoša iedarbība arī attiecībā uz citās dalībvalstīs reģistrētām sabiedrībām. Tas pilnībā liedz tām iespēju izmantot pieeju Vācijas tirgum. It īpaši gadījumā, kad ārvalstī reģistrēta sabiedrība nevarētu attīstīt savu darbību Vācijā apvienošanās ceļā ar vienu vai vairākām Vācijas sabiedrībām vai pārņemot jau pastāvošu sabiedrību, vai arī izveidojot jaunu sabiedrību. Lai sasniegtu šādu rezultātu, visticamāk tai būtu vispirms jāizveido jauna sabiedrība Vācijā, kas atbilstoši tam, ko

53. Vācijas valdība, kuru atbalsta Nīderlandes valdība, apgalvo, ka, nepastāvot īpašiem Kopienas tiesību saskaņošanas pasākumiem, valstij nav iespējams atzīt pārrobežu apvienošanās, ņemot vērā būtiskas atšķirības, kas vēl joprojām pastāv starp dažādu dalībvalstu komerclikumiem, un līdz ar to arī šo darījumu sarežģīto raksturu. Tādēļ attiecīgā aizlieguma pastāvēšanas iemesls ir vajadzība

19 — Iepriekš minētais spriedums lietā *Überseering*, 81. punkts.

nodrošināt atbilstoša līmeņa tiesisko palāvību komercdarījumos, kā arī vajadzību nodrošināt Vācijas sabiedrību darbinieku, kreditoru un mazākuma akciju turētāju intereses.

tādā gadījumā, ja tos var pamatot ar iespējamām īpaši svarīgām interesēm, un pat šādā gadījumā ar nosacījumu, ka tie spēj nodrošināt plānotā mērķa sasniegšanu un tie nepārsniedz šī mērķa sasniegšanai nepieciešamo²⁰.

54. Pat tad, ja Tiesa nolemtu, ka *UmwG* 1. panta 1. punkta pirmajā apakšpunktā minētā tiesību norma ir ierobežojums uzņēmējdarbības brīvībai, šis ierobežojums jebkurā gadījumā būtu tiesisks, jo tas ir vērsts uz to, lai nodrošinātu vajadzības, kas atbilstoši abu valdību uzskatiem ir tikušas atzītas Kopienų judikatūrā kā tādas, kas var pamatot šādus pasākumus.

56. Ir skaidrs, ka attiecīgā lieta ir saistīta ar diskriminējošu tiesību normu. Kā iepriekš redzams, attiecīgajā normā ir paredzēti ļoti atšķirīgi noteikumi sabiedrībām atkarībā no to reģistrācijas vietas, jo tā atļauj apvienošanas gadījumos, ja ieinteresētās sabiedrības ir reģistrētas Vācijā un, pretēji, aizliedz, ja viena no tām ir reģistrēta ārvalstī.

55. Manuprāt, vispirms ir jāatgādina, ka attiecībā uz pamattiesību izņēmumiem Kopienų tiesības nosaka skaidru atšķirību starp diskriminējošiem un nediskriminējošiem pasākumiem. Pirmie ir tādi pasākumi, kuri ir atļauti tikai tad, ja tie iekļaujas atkāpē, kuru tieši paredz Līgums un, proti, ciktāl tas attiecas uz uzņēmējdarbību, EKL 46. pants. Savukārt pasākumi, kas bez atšķirības ir piemērojami attiecībā uz valsts pilsoņiem un citu dalībvalstu pilsoņiem, ir atļauti tikai

57. Līdz ar to šādos gadījumos vienīgā atkāpe, ko varētu piemērot, ir tā, ko nosaka EKL 46. pants, atbilstoši kuram diskriminējošus pasākumus var pamatot vienīgi ar sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai veselības aizsardzības interesēm. Turklāt kā izņēmums no Līguma pamatprincipa šis

20 — Skat. it īpaši 1993. gada 31. marta spriedumu lietā C-19/92 *Kraus* (*Recueil*, I-1663. lpp., 32. punkts), iepriekš minēto spriedumu lietā *Gebhard*, 37. punkts, 1999. gada 9. marta spriedumu lietā C-212/97 *Centros* (*Recueil*, I-1459. lpp., 31. punkts) un iepriekš minēto spriedumu lietā *Caixa Bank*, 17. punkts.

pasākums ir jāinterpretē šauri, un tādēļ Tiesa tā piemērojamībai īpaši izvirzīja nosacījumu, ka pastāv "reāli un pietiekami būtiski draudi sabiedrības pamatinteresēm"²¹.

58. Manuprāt, ir acīmredzami, ka iespējamās koordinācijas problēmas vai risku, ka pastāv nesaderība starp dažādu valstu komerclikumiem, ko turklāt Vācijas un Nīderlandes iestādes piemin diezgan neskaidros un vispārīgos terminos, nevar uzskatīt par "draudu" ar tādām iezīmēm un apmēru, kas atbilst iepriekš minētajām "sabiedrības pamatinteresēm", un līdz ar to attiecināt uz EKL 46. panta piemērošanas jomu.

59. Tomēr, pat ja pieņemtu, ka apstrīdētajai valsts tiesību normai nav diskriminējošs raksturs, tik un tā nemainītos izrietošās sekas, jo nebūtu ievēroti iepriekš minētie Kopienų judikatūrā noteiktie priekšnosacījumi, uz kuriem es tikko atsaucos, ierobežojumu piemērošanai bez atšķirības (skat. iepriekš 55. punktu).

60. Sākotnēji ir jāizskata vispārējās nozīmes sabiedrības interešu apsvērumu pastāvēšana. Iespējams, ka no šī viedokļa varētu saprast, kaut vai tikai hipotētiskā veidā, iemeslus, kādēļ pievienojamās sabiedrības izcelsmes valsts iebilst pret apvienošanos, balstoties uz sabiedrības interešu apsvērumiem²². Šī valsts likvidāciju redz kā sekas, kas iestājas pēc tam, kad sabiedrība, kas bija piekritīga tās tiesiskajam regulējumam, tiek pievienota citas dalībvalsts sabiedrībai un līdz ar to tā vairs nevar veikt tiešu uzraudzību pār to.

61. No otras puses, tās valsts, kurai ir piekritīga iegūstošā sabiedrība, iebildes būtu grūtāk pamatojamas, jo apvienošanās neietekmē šīs sabiedrības saikni ar šīs valsts tiesību sistēmu. Šajā gadījumā *Sevic* arī pēc plānotās apvienošanās saglabātu savu galveno komercdarbības vietu Vācijā, un līdz ar to Vācijas tiesību normas turpinātu būt piemērojamas attiecībā uz visām šīs sabiedrības darbībām.

62. Tomēr, pat ja šiem apsvērumiem ir sava veida nozīme, tik un tā pastāv šaubas attiecībā uz to, vai dažādu tiesību sistēmu iespējamās saderības vai koordinācijas problēmas varētu klasificēt kā vispārējās nozīmes sabiedrības interešu apsvērumus. It īpaši

21 — Skat. *ex multis* 1977. gada 27. oktobra spriedumu lietā 30/77 *Bouchereau* (*Recueil*, 1999. lpp., 35. punkts) un 2002. gada 26. novembra spriedumu lietā C-100/01 *Oteiza Olazabal* (*Recueil*, I-10981. lpp., 39. lpp.).

22 — Šajā gadījumā no lietas materiāliem skaidri izriet, ka Luksemburgas valdība necēla jebkādas iebildumus un veica SVC ieraksta dzešanu no valsts komercreģistra.

gadījumā, ja uzskata, kā to var secināt, ka starptautiskas apvienošanās ir atļautas daudzās valsts tiesību sistēmās un tās nerada nepārvaramas grūtības, pretēji tam, ko apgalvo abas valdības²³.

63. Jebkurā gadījumā, pat ja šajā sakarā šo valdību argumenti tiek atzīti par pamatotiem, *quod non* jānosaka, vai šajā gadījumā ir ievēroti citi iepriekš minētie priekšnosacījumi, proti, attiecīgā pasākuma vajadzība un tā samērīgums.

64. Kā iepriekš redzams, šis pasākums paredz pilnīgu un automātisku aizliegumu, kas līdz ar to tiek vispārējā un preventīvā veidā piemērots visiem pārrobežu apvienošanās gadījumiem neatkarīgi no iespējamā kaitējuma apmēra vai riska, kas ar tiem saistīti.

65. Šajā sakarā man šķiet, ka, it īpaši ņemot vērā Eiropas Kopienų Tiesas judi-

katūru²⁴, attiecīgais pasākums pārsniedz mērķi novērst iespējamās iepriekš minētos sarežģījumus un tādējādi tas ir uzskatāms par nesamērīgu attiecībā pret tā sasniedzamo mērķi. Šo mērķi varētu sasniegt ar mazāk ierobežojošiem pasākumiem, piemēram, tādiem kā iespēja atteikties ierakstīšanu, izskatot katru atsevišķu gadījumu, un vienīgi tad, ja ir acīmredzamas un pierādāmas grūtības saistībā ar atsevišķu tiesību sistēmu koordināciju, kas var radīt būtisku risku attiecībā uz tiesisko palāvību un attiecīgo sabiedrību darba ņēmēju, kreditoru un mazākuma akciju turētāju tiesību aizsardzību.

66. Atkārtotju, ka pasākumu, kas paredz tādu absolūtu un automātisku aizliegumu, noteikti nevar uzskatīt par samērīgu.

67. Visbeidzot, faktu, ka Kopienų direktīva par kapitālsabiedrību pārrobežu apvienošanās vēl nav pieņemta, kā valdības to norāda savos apsvērumos, tāpat nevar norādīt kā šī pasākuma pamatojumu. Atbilstoši šo valdību

23 — Tiktāl, ciktāl to var secināt, šādas apvienošanās atļauj, kaut arī atbilstoši atšķirīgām procedūrām, piemēram, Spānijas, Portugāles, Itālijas, Francijas un Beļģijas tiesību normas.

24 — Attiecībā uz absolūto un vispārējo aizliegumu nesamērīgo raksturu skat., piemēram, 1986. gada 30. aprīļa spriedumu lietā 96/85 Komisija/Francija (*Recueil*, 1475. lpp., 14. punkts), 1992. gada 16. jūnija spriedumu lietā C-351/90 Komisija/Luksemburga (*Recueil*, 1-3945. lpp., 19. punkts), 2000. gada 26. septembra spriedumu lietā C-478/98 Komisija/Beļģija (*Recueil*, 1-7587. lpp., 45. punkts) un 2004. gada 4. marta spriedumu lietā C-334/02 Komisija/Francija (*Recueil*, 1-2229. lpp., 28. un 34. punkts).

uzskatiem nav iespējams veikt šādus darījumus, ja Kopienas līmenī nav veikta saskaņošana.

70. Līdz ar to es secinu, ka attiecīgā valsts tiesību norma nav pamatojama ne ar EKL 46. pantu, ne ar lietā iesaistīto valdību argumentu attiecībā uz vispārējas nozīmes interesēm. Tādēļ jāuzskata, ka tā ir pretrunā EKL 43. un 48. pantam.

68. Kā tas ir zināms un kā to apstiprina Kopienų pastāvīgā judikatūra, brīvību veikt uzņēmējdarbību nevar padarīt atkarīgu no tā, vai tiek pieņemta direktīva par saskaņošanu²⁵. Tas ir tādēļ, ka šīs direktīvas ir paredzētas nevis, lai noteiktu Līgumā noteiktās tiesības, bet gan lai atvieglotu to izpildi. Turklāt īpaši attiecībā uz šo Tiesai iesniegto lietu, iepriekš minētās priekšlikuma direktīvas preambulas pirmajā apsvērumā ir apstiprināts, ka tā ir vēsta uz to, lai “atvieglotu pārrobežu apvienošanās”²⁶. Tādēļ tās teksts neapstiprina argumentu, ka ir vajadzīga iepriekšēja saskaņošana Kopienų līmenī.

D — *Par kapitāla brīvu apriti*

71. Visbeidzot es atzīmēju, ka Komisija Tiesas sēdes laikā norādīja, ka attiecīgo pasākumu tāpat varētu uzskatīt par ierobežojumu kapitāla brīvai apritei, ko principā aizliedz EKL 56. pants. Tas ir tādēļ, ka atteikums ierakstīt komercreģistrā pārrobežu apvienošanās rada šķērslī kapitāla apritei, kas ir raksturīga šiem darījumiem.

72. Vispirms ir jānorāda, ka iesniedzējtiesa nelūdza Tiesai sniegt prejudiciālo nolēmumu attiecībā uz EKL 56. panta interpretāciju.

69. Rezumējot, man šķiet, ka šajā gadījumā nepastāv manis iepriekš minētie priekšnosacījumi, kas ir būtiski, lai pamatotu valsts tiesību pasākuma nesaderīgumu ar Līgumu.

Neskatoties uz to, tik un tā ir nepieciešama atbilde uz šo jautājumu. Kā tas ir precizēts Kopienų judikatūrā, “lai iesniedzējtiesai sniegtu atbilstošu atbildi uz prejudiciālo jautājumu, Eiropas Kopienų Tiesa var uz-

25 — Skat. it īpaši 1977. gada 28. aprīļa spriedumu lietā 71/76 *Thieffry* (*Recueil*, 765. lpp., 17. un 27. punkts) un iepriekš minētos spriedumus lietā *Kraus*, 30. punkts, un lietā *Überseering*, 55. punkts.

26 — Izcelums pievienots.

skatīt par vajadzīgu izvērtēt Kopienu tiesību normas, uz kurām iesniedzējtiesa nav atsaukusies jautājuma tekstā”²⁷.

šajā lietā nav pārkāpta brīvība veikt uzņēmējdarbību.

73. Tomēr šajā gadījumā man principā nešķiet, ka EKL 56. panta interpretācija ir patiešām vajadzīga, lai atrisinātu šo lietu. Tā kā jau esmu secinājis, ka attiecīgais pasākums ir nepamatots ierobežojums atbilstoši EKL 43. pantam, tā saderīguma izskatīšana attiecībā uz EKL 56. pantu būtu lieka. Ir labi zināms, ka gadījumos, kad Tiesa sākumā ir konstatējusi ierobežojumu brīvībai veikt uzņēmējdarbību, tā uzskatīja, ka principā nav jāizskata, vai attiecīgais pasākums arī ir pretējs Līguma tiesību normām par kapitāla brīvu apriti²⁸.

74. Tomēr šajā lietā tas var būt nepieciešams gadījumā, ja Tiesa atzīst par pamatotiem iesaistīto valdību argumentus un atzīst, ka

75. Tomēr, ja tas tā notiktu un šo lietu izskatītu no kapitāla brīvas aprites viedokļa, man būtu jāsecina, saskaņā ar Komisijas izteikto apgalvojumu, ka attiecīgais valsts tiesību pasākums ierobežo šo brīvību.

76. Norādu, pirmkārt, ka, tā kā apvienošanās ir “cieši saistītas ar kapitāla apriti”²⁹, tās skaidri ietilpst EKL 56. panta piemērošanas jomā. Atbilstoši 1. punktam ar virsrakstu “Tieši ieguldījumi” nomenklatūrā³⁰, kas paredzēta 1988. gada 24. jūnija Padomes Direktīvā par Līguma 67. panta īstenošanu³¹, šādi ieguldījumi ietver “esošu uzņēmumu pilnīgu iegādi” (1. punkts) un “līdzdalību jaunā vai esošā uzņēmumā, lai izveidotu vai

27 — 1986. gada 20. marta spriedums lietā 35/85 *Tissier* (*Recueil*, 1207. lpp., 9. punkts), 1990. gada 27. marta spriedums lietā C-315/88 *Bagli Pennacchiotti* (*Recueil*, 1-1323. lpp., 10. punkts) un 1999. gada 18. novembra spriedums lietā C-107/98 *Teckal* (*Recueil*, I-8121. lpp., 39. punkts).

28 — Skat., piemēram, 1998. gada 28. aprīļa spriedumu lietā C-118/96 *Safir* (*Recueil*, I-1897. lpp., 35. punkts), 1999. gada 18. novembra spriedumu lietā C-200/98 *X un Y* (*Recueil*, I-8261. lpp., 30. punkts), 2000. gada 13. aprīļa spriedumu lietā C-251/98 *Baars* (*Recueil*, I-2787. lpp., 42. punkts), 2001. gada 8. marta spriedumu apvienotajās lietās C-397/98 un C-410/98 *Metallgesellschaft* Komisija (*Recueil*, I-1727. lpp., 75. punkts) un 2002. gada 21. novembra spriedumu lietā C-436/00 *X un Y* (*Recueil*, I-10829. lpp., 66. punkts).

29 — 1999. gada 16. marta spriedums lietā C-222/97 *Trummer un Mayer* (*Recueil*, I-1661. lpp., 24. punkts).

30 — Nomenklatūra, uz kuru pastāvīgi atsaucas Kopienu judikatūrā, lai definētu kapitāla aprites jēdzienu. Kā jaunākos skat. iepriekš minēto spriedumu lietā *Trummer un Mayer*, 21. punkts, un 2000. gada 6. jūnija spriedumu lietā C-35/98 *Verkoijen* (*Recueil*, I-4071. lpp., 27. punkts).

31 — OV L 178, 5. lpp.

saglabātu stabilas ekonomiskas saiknes” (2. punkts). Tādējādi ir skaidrs, ka apvienošanās veido “kapitāla apriti”.

mām ir vismaz preventīva ietekme uz ieguldījumu apriti, jo tās aizliedz izmantot atvieglotus veidus, lai iegādātos vai nodibinātu sabiedrības ārvalstīs.

77. Otrkārt, attiecībā uz attiecīgā pasākuma ierobežojošo dabu, manuprāt, šajā lietā minētos apsvērumus saistībā ar uzņēmējdarbības brīvību (37.–43. punkts) var piemērot *mutatis mutandis*. Attiecīgajām tiesību nor-

78. Visbeidzot un to pašu iepriekš minēto iemeslu (48.–59. punkts) dēļ es uzskatu, ka šajā gadījumā nepastāv judikatūrā paredzētie nosacījumi, lai pamatotu atkāpi no Līgumā garantēto pamattiesību, kuras ir šīs lietas priekšmets, istenošanas.

V — Secinājumi

79. Ņemot vērā iepriekš minētos secinājumus, piedāvāju Tiesai atbildēt uz *Landgericht Koblenz* uzdoto jautājumu šādi:

EKL 43. un 48. pants iestājas pret tādu dalībvalsts tiesību aktu kā *Umwandlungsgesetz*, kas neatļauj ierakstīt valsts komercreģistrā apvienošanās starp šajā dalībvalstī reģistrētām sabiedrībām un sabiedrībām no citām dalībvalstīm.